

Eliaš a babička a vajíčka

Z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia

Iva Procházková

Eliaš a babička a vajička

Preklad: Jela Krajčovič

Ilustrácie: Nikola Aronová

Text: Iva Procházková
Preklad: Jela Krajčovič
Ilustrácie a grafická úprava: Nikola Aronová
Zodpovedná redaktorka: Ildikó Jančo Mészáros
Jazyková redaktorka: Petra Nagyová Džerengová
Tlač: Central Dabasi Nyomda Zrt.

ISBN: 978-80-89956-63-0

www.verbarium.sk

1 O mame princiernej a ockovi na hranie

S rodičmi je to ako s počasím. Človek si ich nevyberá. Či sa nám to páči, alebo nie, sú tu a nemá zmysel sa sťažovať.

Pravdupovediac, s rodičmi je to oveľa horšie ako s počasím. Keď prší, vytiahneme dáždnik, keď páli slnko, nasadíme si tmavé okuliare a ak je snehová fujavica, môžeme si sadnúť ku krbu a v pohode žehliť futbalový dres alebo oblečenie pre bábiku. No skúste ísť na nepríjemných rodičov s dáždnikom, prípadne na nich vyskúšajte vytiahnuť žehličku! Hovorím, že to skúste, ale v skutočnosti chcem povedať: v žiadnom prípade to neskúšajte! Nech vám to ani len nenapadne! Majte s nimi trpezlivosť. Možno ich to prejde. Azda z toho nakoniec vyrastú. Alebo aj nie. Keď vám však už začnú poriadne liezť na nervy, spomeňte si na Eliáša.

Má šesť a pol roka a predstavte si, že jeho mama sa ešte stále nevie hrať na mimozemšťanov a jeho otec dodnes nevie vyrábať poriadnych papierových drakov!

„Ty sa máš!“ vyhlási občas Viktorka, ktorá chodí do rovnakej triedy, nosí strojček a neznáša mrkvu. „Tvoja mama vyzerá ako princezná!“

„Jasnačka,“ odpovie zvučným hlasom Eliáš. V princeznách sa nevyzná, ale nechce to dať najavo.

„Čo majú dievčatá stále s tými princeznami?“ čuduje sa druhým hlasom, takým tichším, ktorý nik okrem Eliáša nepočuje. „Ak sú všetky princezné ako mama, tak s nimi príliš veľká zábava nebude.“

Zato Viktorkina mama nie je určite žiadna princezná. Má prešedivělé vlasy, nosí nohavice s vytahanými kolenami a človek sa s ňou nikdy nenudí. Rozpráva Viktorke samé napínavé veci, napríklad o tom, že keď bola malá, prišla veľká voda a ona musela plávať v hrnci na bielizeň, alebo ako jej teta prišivala gombík na pyžamo a omylom jej prišla aj kožu na bruchu. Chodila potom niekoľko dní pre istotu v pyžame, kým našla odvahu a ten gombík odstrihla. Okrem toho masť každý večer s Viktorkou Čierneho Petra a vie skvele švindľovať pri domine.

Eliášov ocko sa tiež vyzná. Nie v podvádzaní, ale vo všetkých hrách. Vie hrať Čierneho Petra aj Človeče, nehnevaj sa, vie hrať šach, dámu aj mlyn a ešte oveľa viac. Niežeby ich teda hral, ale on ich neustále zdokonaľuje a prerába, aby boli čoraz krajšie, novšie, farebnejšie, hlasitejšie a aby si ich kupovalo čoraz viac ľudí. Eliášov ocko je totiž vynálezca počítačových hier.

„Chcel by som mať takého ocka!“ utrúsi občas závistlivo Emil, ktorý má rovnaké papuče ako Eliáš, takže sa každý deň ráno na lavičke pohádajú, koho sú ktoré, lebo na oboch pároch svieti veľké E. „Ty máš doma aspoň milión hier, však?“

„Jasné, prinajmenšom milión,“ dáva Eliáš Emilovi za pravdu svojim zvučným hlasom. Tým tichším, tým, ktorý nemá nikto počuť, sa čuduje: „Čo tí chlapi vidia na počítačových hrách? Veď sa tam nedá vyhrať ani halier a človek si vôbec nemôže zašvindľovať!“

Mať mamu princeznú a ocka na hranie sa zdá byť na prvý pohľad ako ohromné šťastie. Na druhý pohľad je to šťastie trochu menšie, na tretí pohľad ešte menšie a na tridsiaty alebo dokonca päťdesiaty je to len nepatrné malilinké šťastie. Skôr také úbožiatko.

Eliáš si pripadá tiež niekedy ako úbožiak, ale veľký. Nečudujte sa, veď s tými dvoma sa nedá vydržať! Určite by vás z nich prinajmenšom porazilo. Eliáš už párkrát aj z kože takmer vyletel, ale hneď sa do nej aj vrátil späť, lebo bez kože sa nedá ani poriadne si zanaďávať. Má jednu obľúbenú nadávku, trochu zložitú, ale veľmi peknú. Znie takto: Koniec-blbec-utopenec-starý smetiak-smradľavá noha-pocikané strašidlo-už mám toho dosť! Musí sa odriekavať rýchlo a Eliášovi to ide celkom slušne.

Expresnou rýchlosťou a dokonca párkrát za sebou ho povedal napríklad v sobotu. Ocko sedel za počítačom a niečo písal. Za oknami žiarilo slnko ako nová futbalová lopta, ktorú dostal Eliáš za vytrhnutý zub. Kopal si ju v detskej, ale zhodil lampu a musel s tým prestať.

„Choď na ihrisko. Keď ocko dopíše, príde za tebou a budete si kopať,“ sľúbila mu mama. Eliáš išiel teda na ihrisko a kopal do lopty tak dlho, až kým nepreletela ponad múr a nezmizla za ním. Ocko sedel až do večera pri počítači, lopta ostala v cudzej záhrade a Eliáš musel celou cestou z ihriska domov nadávať: „Koniec-blbec-utopenec-starý smetiak-smradľavá noha-pocikané strašidlo-už mám toho dosť!“

Alebo v stredu. Mama vyzdvihla Eliáša zo školy a povedala: „Musím si teraz pozrieť jeden film o zámku v Konopišti a o jeho obrazoch. Poslúchaj, pekne si

kresli, a keď sa film skončí, zahráme sa spolu na mimozemšťanov.“

Eliáš si čosi v detskej maľoval a mal veľkú radosť. Vedel síce, že mama sa nevie hrať na mimozemšťanov, ale bol rád, že to chce aspoň vyskúšať. Film bol však akýsi dlhý, mama dévedéčko neustále zastavovala, vracala naspäť, niečo si zapisovala a zrazu tu bol večer, ocko prišiel z práce, bol hladný, mama išla navariť večeru a z mimozemšťanov nebolo nič. Eliáš vzal všetky obrázky, ktoré namaľoval a v záchvate hnevu ich do posledného roztrhal na márne kúsky. Na tisíce malých kúskov. Tie potom spláchol do záchoda. A ten sa upchal. Upchal sa tak dokonale, že ho ocko musel prečistiť so zvonom. Pritom sa hneval na Eliáša a ten nadával: „Koniec-blbec-utopenec-starý smetiak-smradľavá noha-pocikané strašidlo-už mám toho dosť!“ Lenže nadával svojim tichým hlasom, nie tým zvučným, takže ho nik nepočul a ocko s mamkou si mysleli, že je mu to ľúto a že sa za svoje správanie hanbí. Prišli mu dať pusku na dobrú noc a všetci sa pred spánkom udobrili. Eliáš však vedel, že je to len na chvíľu, že bude zase nútený si zanaďávať, a ak nie zajtra, tak určite popozajtra, keď nie pre loptu a mimozemšťanov, tak kvôli niečomu inému. Mamka s ockom si totiž robili, čo chceli. Boli úplne nemožní. A boli takí nevychovaní. A Eliáš nepoznal nikoho, kto by ich dokázal vychovať.

Čo skrýva hrdzavá bránka

Problém je, že Eliášova mama ani ocko už nemajú rodičov, a tak Eliáš vyrastá bez starkých. Takú smolu má len málokto. Kam sa pozrie, všetky deti z okolia sú na tom lepšie. Napríklad Viktorka – tá má z každého po dva kusy. Emil vlastní dve babičky a jedného dedka, a toho dokonca s potetovanou hlavou. Milan má tiež dvoch dedkov, tučného a ešte tučnejšieho. Janko má síce len jednu babičku, ale majsterku v hode guľou. Najlepšie je na tom Lucia – tá má tri babičky a dvoch dedkov, jedného dokonca z Číny. Tá musí mať toľko drakov!

Ale nejde len o drakov. Babičky a dedkovia majú aj mnoho ďalších výhod. Pokojne vám rozpovedia nejakú vtipnú historku z detstva hoci aj desať ráz, lebo zabudli, že ju už niekedy rozprávali. Budia sa za tmy, takže im neprekáža, keď sa k nim šupnete pod perinu a od pol šiestej ráno vám čítajú „Rozprávky na dobrú noc“. Navyše, skoro všetky babičky aj dedkovia vedia hodiny a hodiny spamäti recitovať verše, pretože kedysi žilo viac básnikov ako dnes a všetci písali dlhé básne a učitelia boli veľmi prísni, nosili do školy rákosky, a keď sa niekto zo starých rodičov nenaučil báseň z čítanky naspamäť, dostal od učiteľa riadny výprask, aby si to navždy zapamätal a poéziu si zamiloval.

Deduskovia dokážu vyrobiť prak, no tiež vedia, že sa to nesmie, a tak to robia tajne. Vymyslia dobrú skrýšu niekde v parku, aby ste prak nemuseli niešť domov a aby mama s ockom nevraveli, že také nebezpečné veci deťom do rúk nepatria. Babičky vedia zase šikovne upražiť karamel, ale vedia, že v ňom nie sú žiadne vitamíny, a tak ho robia, len keď sú s vami samy, no a vy to nesmiete za žiadnu cenu prezradiť, aby mama s ockom nepovedali, že príberiete a pokazíte si zuby.

Eliáš o babičkách a dedkoch nikdy nepremýšľal. Vedel, že mu niečo chýba, ale nevedel, čo to presne je a ako by to mohol získať.

Deň po tom, ako stratil loptu, čo dostal k narodeninám, sa ju vybral hľadať. Išiel na ihrisko k vysokému múru, cez ktorý lopta preletela a pozdĺž neho ďalej a ďalej, až sa dostal do odľahlej časti parku, kde nikdy predtým nebol. Napadlo mu, že by sa mal radšej vrátiť, lebo mama mu prísne zakázala chodiť inde ako na

ihrisko, ale tiež mu napadlo, že každý múr musí mať nejakú bránku a tú chcel Eliáš za každú cenu nájsť.

Konečne, na miestach husto porastených kríím, bránku objavil. Vyzerala, že ju už dlho nikto neotvoril. Bola celá hrdzavá a mala zámku, z ktorej trčal veľký kľúč. Keď Eliáš chytil kľúč oboma rukami a napol všetky sily, otočil ním. Bránka zaškrípala a otvorila sa. Za ňou rástlo rovnako husté krovie, ako aj pred ňou. Eliáš spravil asi desať krokov a zastavil sa. Báľ sa ísť ďalej. Čo ak nenájde cestu naspäť? Čo ak niekto bránku zamkne a on sa nebude môcť dostať na druhú stranu? Bol už rozhodnutý vrátiť sa, no vtom svoju loptu uvidel. Ležala zapadnutá do blata na okraji malého jazierka. Našiel dlhú palicu a pokúšal sa ju dostať odtiaľ von, ale bola príliš hlboko. Nakoniec mu neostalo nič iné, len tam vkročiť a vytiahnuť ju holými rukami. Aké však bolo jeho prekvapenie, keď zistil, že tá žltá vec, čo vytiahol, nie je vôbec jeho lopta, ale vajce. Veľké, žlté, zablatené vajce.

A čo teraz? Vtáčie vajíčka sa nemajú kradnúť z hniezd ani brať do rúk, to vie predsa každé dieťa. Vie to aj Eliáš. Má však tri ale. Po prvé, to vajíčko z hniezda neukradol, ale ho vybral z blatovej kaluže. Po druhé, nevedel, že je to vajíčko, ale si myslel, že je to jeho lopta. A konečne po tretie: keď už sa vajíčka dotkol, žiadna vtáčia mama sa k nemu nevráti a nevysedí ho, ale u Eliáša doma v teple by sa vtáčatko vyliahnuť mohlo. Tretie ale si Eliáš zdôvodňoval, keď už za sebou zatváral bránku.

Niesol vajíčko opatrne v čiapke so šiltom a ponáhľal sa cez park domov. Na loptu si už ani nespomenul. Uvažoval, kam ho uloží, čím ho prikryje a čo sa z neho asi vyliahne. Potom odbehol v myšlienkach ešte ďalej a premýšľal, ako a čím bude vtáčatko asi kŕmiť. Najviac ho však zamestnávala otázka, či mu mama princezná a ocko na hranie neprikážu vrátiť vajíčko naspäť na miesto. Dá sa to od nich očakávať. Eliáš usúdil, že najmúdrejšie bude pred svojimi rodičmi vajíčko radšej ani len nespomenúť.

3 Žlté vajíčko sa mení

„Ahoj, už si sa vrátil?“ privítala mama Eliáša vo dverách a vôbec si nevšimla, že čosi ukrýva v čiapke. Spozornela pri pohľade na jeho zablatené topánky. „Vyzuj sa na chodbe, nech domov nenanosiš blato. A môžeš si na chvíľu zahrať tú novú ockovu hru na počítači. Mám pustený film o dejinách hradu Karlštejn – len čo sa skončí, prichystám večeru!“

Eliáš si vyzul topánky a vyzliekol bundu. Počkal, kým sa mama znovu usadí pred telku. Potom odišiel do svojej izby, vytiahol zo šiltovky vajíčko a pustil sa ho skúmať. Vyzeralo tmavožlté, ale keby ho umyl od blata, možno by získalo jasnejší odtieň. Priniesol z kuchyne špongiu na umývanie riadu a starostlivo ho poutieral. Malo žiarivo žltú farbu. Jeden koniec malo zaoblený a druhý skôr špicatý. Keď si ho priložil k uchu a trochu ním zatriasol, niečo v ňom zahrkotalo.

Musí okamžite vymyslieť, kam ho dá. Postavil sa na stoličku a rozhlídal sa po izbe. Dobrá skrýša by mohla byť hore na skrini, ale mama tam niekedy utiera prach. Dá sa skryť aj pod posteľ, ale tam mama často vysáva. V garáži medzi autíčkami by si žiarivé vajce každý všimol. A čo košík s ponožkami? Stojí v kúte pri radiátore, takže vtáčatku bude teplo, je plný zrolovaných ponožiek a podkolenok, takže bude ležať v mäkkom a nerozbije sa.

Z predsiene bolo zrazu počuť šramotiť kľúč – je tu ocko! Eliáš rýchlo zoskočil zo stoličky, nadvihol prútené veko košíka a vajíčko zahrabal medzi ponožky. Vôbec ho nebolo vidieť. Aj keby mama nakukla dovnútra, nič podozrivé by si nevšimla.

Po večeri by si bol Eliáš ešte rád zahrál Čierneho Petra, ale zavolať ockov kolega z práce a ocko s ním telefonoval tak dlho, že na hru nakoniec nezvýšil čas.

„Koniec-blbec-utopenec-starý smetiak-smradľavá noha-pocikané strašidlo-už mám toho dosť!“ zanaďoval tým tichým hlasom Eliáš, aby nevyšiel z cviku, perinu si pritiahol tuhšie k brade a zaspal skôr, ako stihla mama zhasnúť.

Snívalo sa mu, že vajíčko prasklo a vyliahol sa z neho krásny žltý vták. Na nohách mal Eliášove ponožky, lietal si po izbe a spieval tak sladko a takým tenkým hlasom, až sa z toho Eliášovi chcelo cikať. Vstal, išiel na záchod a keď nadvihol dosku, došlo

mu, že spí. Rýchlo sa teda prebudil a na poslednú chvíľu dobehol na záchod, teraz už naozaj. Len čo sa vrátil do izby, postrehol, že v kúte pri radiátore niečo svieti. Najprv sa zľakol, že je to duch, ale potom si spomenul, že vlastne na duchov neverí a na svietiacich už tobôž nie. Dodal si odvahu a pristúpil bližšie. Svetlo sa rinulo z prúteného koša. Nadvihol veko a vzdychol od prekvapenia: to svietia jeho ponožky! Červené, modré, zelené, pruhované, bodkované, s včielkou Majou aj tie nové s Batmanom – všetky chlapcove ponožky vydávajú jemné, hrejivé svetlo. Keď sa však prizrel lepšie, zbadal, že svetlo nevychádza z ponožiek, ale odniekiaľ zospodu. Strčil do košíka ruku a dotkol sa vajíčka. Bolo teplé a žiarilo, akoby bola pod škrupinou schovaná dvadsaťwattová žiarovka. Eliáš neodolal a vzal si ho do dlaní. Zľahka sa pohlo. Eliáš si ho priložil bližšie k očiam a uprene sa naň zadíval. Nebol si istý, či je to pravda, alebo si to len nahovára, ale mal pocit, že vnútri rozoznáva obrys vtáčej hlavy a jedno krídlo.

Opatrne ho položil naspäť a vrátil sa do postele. Cítil sa veľmi dobre. Uprene hľadel do rohu, odkiaľ vychádzalo medové svetlo, pomaly sa mu zatvárali oči a pri zaspávaní myslel na to, že už čoskoro, možno aj zajtra, sa z vajíčka vyľahne malý vtáčik. Eliáš mu urobí hniezdo, bude ho kŕmiť, bude mu dávať piť a vo všetkom mu vynahradí vtáčiu mamu. Začal premýšľať, ako vtáčika naučí lietať a spievať, ale na nič neprišiel, lebo zaspal.

Na druhý deň ráno všetci vstali neskoro a museli sa ponáhľať.

„Eliáš, obliekaj sa! Rýchlo, lebo budeš meškať do školy!“ volala mama z kúpeľne, kde sa ako každý deň trápila so svojimi vlasmi. Boli princeznovsky dlhé, kučeravé a nedali sa nijako učesať. „Kde mám modrú košeľu? Čo už nemám žiadne čisté modré košeľe?“ zvolal ocko z predsiene a zdalo sa, že mu je do plaču. Modré košeľe mal totiž najradšej a v skrini ich nikdy nebolo dosť.

„Vezmi si bielu alebo béžovú,“ poradila mu mama a pritom si kefovala vlasy tak rázne, až praskali elektrinou a stavali sa jej na hlave do pozoru ako vojaci.

„Ostrihám sa a budem mať pokoj,“ mrmlala si pre seba. „Eliáš, už si hotový?“

Eliáš sa išiel mame ukázať. Bol nielen oblečený, ale na rozdiel od nej aj učesaný. Preletela ho spokojným pohľadom od hlavy po päty. A práve tam sa jej spokojný pohľad zmenil na nespokojný.

„Máš deravú päť. Počkaj, dám ti iné ponožky,“ povedala a energicky vykročila smerom k Eliášovej izbe. Ten sa veľmi vydesil. Čo teraz? Mama otvorí košík s ponožkami, nájde žlté vajíčko, dá Eliášovi riadnu kázeň a ocko mu určite povie, aby ho odniesol do parku. Ani jeden z nich si nič nenechá vysvetliť, lebo na vysvetľovanie nemajú čas. Eliáš vyštartoval. Mamu predbehol, vrazil do detskej, otvoril prútený kôš a zhrabol prvé ponožky, ktoré mu prišli pod ruku, potom veko rýchlo zaklopil a vykrikol: „Vezmem si tieto!“

„Naozaj? Myslela som si, že sa ti nepáčia.“

Až teraz sa Eliáš pozrel dolu. Boli to tie úplne najhoršie, aké si mohol vybrať: biele s ružičkami a motýlikmi vo farbe lízaniek. Dostal ich od láskavej susedy z druhého poschodia a nikdy ich nenosil, pretože vyzerali dosť dievčensky. Ale teraz nemá na výber. Mama stojí vo dverách a čaká, takže si so zatatými zubami tie nemožné ponožky navliekol a stiahol spodok nohavic čo najviac dolu, aby mu medzi nohavicami a teniskami nevykúkal ani kúsok toho lízankového hororu, a rozhodným krokom vyšiel z izby. Vedel, že sa mu Emil kvôli tým ponožkám bude smiať, a to mu mierne naštrbilo náladu. Čo mu ju však zlepšovalo, bola malá prasklina, ktorá sa tiahla okolo špičky vajíčka. Eliáš si ju všimol hneď, len čo otvoril veko koša. Rátal, že až sa popoludní vráti zo školy domov, bude prasklina väčšia a väčšia a večer – ktovie, možno sa vtáčatko vyliahne!

Najmäkšie hniezdo na svete

Večer vtáčik ešte stále nebol na svete. Eliáš sedel v detskej a upratoval si v garáži. Má dvadsaťdva áut, no do garáže sa ich vojde len šesťnásť. Musí sa rozhodnúť, ktoré z nich pôjdu odpočívať do papierovej škatule a ktoré zostanú v garáži. Nakoniec vyradil štyri najškaredšie, jedno bez predných kolies a ešte červené hasičské, ktoré mal síce najradšej, ale bolo príliš veľké.

Vonku husto pršalo. Lialo tak už celé popoludnie, ale podvečer sa drobný dážď zmenil na takmer prietrž mračien. Šedý povlak oblohy sa roztrhol dokorán a na zem lietali hromy, blesky a obrovské kvapky. Búchali do okien a bubnovali do okennej rímsoy tak nahlas, že Eliáš nepočul ani rozprávku, ktorú si práve púšťal. Tak ju vypol a išiel sa pozrieť, ako sa darí vajcu.

Ležalo medzi ponožkami, bolo krásne rozžiarené a prasklina sa tiahla už po jeho celej dĺžke: od špičky až po okrúhle bruško. Eliáš sa zamyslel. Ak vajíčko v noci pukne a mláďatko vylezie von, určite bude z tej kopy ponožiek nervózne. Pokojne by medzi nich mohlo zapadnúť a udusiť sa.

„Eliáš, večera!“ zavolala mama z kuchyne.

„Čo potrebujú vtáacie mláďatá?“ spýtal sa, keď sa usadil oproti ockovi a pustil sa do prvej knedle. Z knedle vykukla slivka.

„Vyrásť,“ odvetil ocko stručne.

„Potrebujú najmä mäkké hniezdo s vysokým okrajom, aby z neho nevypadli,“ povedala mama.

„A čo ešte?“

„Musia pravidelne dostávať potravu.“

„Akú?“ spýtal sa Eliáš, na knedľu si dal viac pocukrovaného tvarohu a strčil si ju do pusy.

„Muchy, dážďovky, chrobáci, červíci,“ odrátavala mama. Eliáš vyplul slivku na tanier, rozkrojil ju a začal si ju pozorne obzerať.